Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De letaniis lxvi

urn:nbn:de:bsz:31-289352

Visual Library

ſumqꝫ fecit ipm ire ex parte ſiniſtra. et ecce iterum ymago oculos voluit ⁊ notariū vt prius reſpicere cepit. Tunc adiuratus a dn̄o vt ſibi diceret quid apud deū meruiſſet ꝓpter qḋ ſic eū ymago reſpiceret. dixit ſe nullius boni conſciū eſſe. niſi ꝙ eum corā dyabolo negare noluiſſet.

De ſancto iohanne apoſtolo ante portam latinam. lxv. A

Iohannes apl's et euāgeliſta dū ephesi p̄dicaret. a ꝓconſule capit̄. et vt dijs immolet inuitat̄. Qui dū rēnueret in carcerē mittit̄ et ad domicianū imꝑatorem ep̄la mittit̄ in qua magnus ſacrileg⁹ ⁊ deoꝝ contēptor. ⁊ crucifixi cultor noiat̄. Juſſu igit̄ domiciani romā deducit̄ et educto oēs capilli ꝓ deriſiōe a capite p̄cidunt̄. ac ante portam vrbis q̄ latina dicit̄. in doliū feruentis olei igne deſubter candēte mitti iubet̄. Nullū tn̄ ibidē dolorē ſenſit. ſed penitus illeſus exiuit. Jn illo igit̄ loco eccl'ia a xp̄ianis fabricatur. et dies illa tanꝙ dies ſui martirij ſolennizat̄. Cū ergo nec ſic a predicatione xp̄i ceſſaret. iuſſu domiciani in pathmos inſulā relegatus eſt. Nec tamē imꝑatores romani apl'os ꝑſequebant̄ quia chriſtū predicabant. cū ipſi nullū deum reſpuerēt. ſed qꝛ ipm ſine ſenatus auctoritate deificatū aiebant. qḋ ipſi de nemine fieri ꝓhibuerant. Unde legit̄ in hiſtoria eccleſiaſtica ꝙ cū pylatus quadā vice ad tiberiū epiſtolas de xp̄o miſiſſet et ipſe tiberius eius fidē a romanis recipi aſſentiret ſenatus omnino reſpuit. ex eo ꝙ nō ſui auctoritate de⁹ vocatus fuit. Alia cauſa eſt que legitur in quadā cronica ex eo ꝙ romanis prius nō apparuerat. Alia cauſa eſt ex eo ꝙ omniū deorum cultum cui romani inſeruiebant euacuabat. Alia cauſa eſt ex eo ꝙ mundi deſpectum predicabat. et romani auari et ambicioſi erant. Chriſtus etiam hoc fieri non permiſit. ne hoc humane potentie aſcriberetur. Alia cauſa ſcd̄m magiſtrū iohannem beleth quare imperatores et ſenatus chriſtū et apoſtolos perſequebātur erat. quia videbatur eis deus nimis ſuperbus et inuidus eo ꝙ conſortem habere nō dignaretur. Alia cauſa eſt quā oroſius refert. quia ſenatus indigne tulit ꝙ pylatus ad tiberium. et non ad ſenatū de chriſti miraculis litteras deſtinauit. et ideo eius conſecrationem inter deos fieri noluit. Unde iratus tiberius multos de ſenatoribus occidit. et quoſdam exilio damnauit. Mater aūt ipſius iohannis audiens filiū rome detineri. materna cōpaſſione permota. romā ad eū viſitandū acceſſit. Sed dum veniſſet et ipm in exilium relegatū audiſſet. indeqꝫ rediret. in cāpania ciuitate vetulana migrauit ad xp̄m. Cui⁹ corpus ī quodā ſpecu ſepultū multo tēpore iacuit. ſed poſtmodū a filio ſuo iacobo reuelatū fuit. Qḋ quidem multo odore redolens ac miraculis multis refulgens. ad predictam ciuitatem cum multo honore tranſlatū eſt.

De letanijs lxvi A

Letanie in anno bis fiunt. ſcꝫ in feſto ſancti marci que dicitur letania maior. et tribus diebus ante aſcenſionē dn̄i que dicit̄ minor. Et interp̄tat̄ letania ſupplicatio vl' rogatio. Prima igit̄ letania tripliciter vocatur. Primo letania maior. Scd̄o dicit̄ ꝓceſſio ſeptiformiſ. Tercio dicit̄ cruces nigre. Dicit̄ aūt letania maior ꝓpter tres cauſas. ſcꝫ ratione illius a quo inſtituta eſt. ſcilicet a magno gregorio papa. Ratiōe loci ī quo inſtituta eſt. qꝛ rome que eſt dn̄a et caput mundi. ex eo ꝙ ibi eſt corpus principis apoſtoloꝝ et apl'ica ſedes. Ratiōe cauſe ꝓ qua inſtituta eſt. qꝛ pro magno et grauiſſimo morbo. Romani eīn cū in quadrageſima ꝯtinēter vixiſſent. et in paſcha corpus dn̄i recipe rēt. poſtmodū cōmeſſationibus ludis et luxurie frena laxabāt. Ideoqꝫ deus ꝓuocatus peſtē maximam in eos miſit. quā inguinariā vocāt. id eſt apoſtema ſiue inflaturā in inguine. Tam ſeua aūt illa peſtis fuit. vt homines in via in mēſa. in ludis. in colloquijs ſubito morerentur. ita ꝙ cum aliquis vt dicit̄ ſternutabat. ſepe cū ipſa ſternutatiōe ſpiritū exalabat. Unde cū aliqs aliquē ſternutantē audiebat ſtatim accurrēs. deus te adiuuet acclamabat.

Et abinde vt dicūt adhuc hec cōſuetudo ſeruatur
vt cum aliquē ſternutantē audimus. deus te adiu
uet acclamamus. Rurſus vt fert cū aliquis oſcita
bat frequēter continuo et ſubito ſpūm emittebat.
Unde cū aliquis ſe velle oſcitare ſenſciebat. conti-
nuo ſignū crucis ſibi imprimere feſtinabat. Et hec
cōſuetudo ſimiliter vſqꝫ modo ſeruat. Hec aūt pe
ſtis qualiter ortū habuerit ī vita ſancti gregorij re
perit. ¶ Scđo dicitur ꝓceſſio ſeptiformis ex eo ꝙ
btūs gregorius ꝓceſſiōes quas tūc faciebat per
ſeptē ordies diſponebat. Nā in primo ordine erat
oīs clerus. In ſcđo omēs monachi et religioſi. In
tercio ſanctimoniales. In quarto omēs infantes.
In quinto omnes layci. In ſexto omnes vidue et
cōtinentes. In ſeptimo omnes coniugati. Sed qđ
modo nō poſſumus ī numero perſonaꝝ ſupplemꝰ
in numero letaniaꝝ. qꝛ ſepties dici debēt anteqꝫ
inſignia deponant. ¶ Tercio dicitur cruces nigre
quoniā in ſignū meroris ex tāta ſtrage hominū. et
in ſignū penitēcie homīes nigris veſtibus indue
bantur. Et forte ꝓpter eandē cauſam cruces et al
taria ſaccis cilicinis velabant. Homines etiā fide-
les veſtes penitenciales debent aſſumere. ¶ B
Alia aūt dicit letania minor que fit tribus diebus
ante aſcenſionē. quā beatus mamertus epꝯs vie-
neñ. tēpore leonis impatoris qui cepit anno dñi.
cccclviij. ante inſtitutionē prime inſtituit. Que di-
cit letania minor. rogationes. et ꝓceſſio. Dicitur
aūt letania minor ad differentiā prime. quia ſcꝫ in
ſtituta eſt a minori epo. in minori loco. ⁊ ꝓ minori
morbo. Cauſa aūt inſtitutiōis huius hec fuit. Tūc
eñ apud viennā frequēter et maximi terremotꝰ
fiebant. q̄ domos ⁊ eccłias plurimas ſubuertebāt
et nocturni ſonitus et clamores ſepe audiebātur.
Tunc etiā aliud terribile accidit. qꝛ in die paſche
ignis de celo cecidit. et regis palaciū cōcremauit
Aliud inſuꝑ mirabiliꝰ fiebat. Sicut eñ demones
porcos dei ꝑmiſſiōe olim intrauerūt. ſic ꝑmiſſione
dñi propter peccata hominū lupos et alias feras
intrabāt et nullos verentes non ſolūꝫ vias. ſed ꝑ
ciuitatē publice diſcurrebant. et paſſim pueros et
ſenes viros et feminas deuorabāt. Cū igit tā do-
loroſi caſus quotidie fierent. p̄dictus epꝯs tridua-
num ieiuniū indixit. letanias īſtituit. Et ſic p̄dicta
tribulatio cōquieuit. Deinde ſtatutū eſt ab eccłia
et firmatū. vt hec letania vniuerſaliter obſeruet.
Dicit etiam rogatiōes quia tunc omniū ſanctorum
ſuffragia imploramꝰ. Et merito talis obſeruantia
his tribus diebꝰ ſeruāda eſt. et rogationibus ſan-
ctorum et ieiunijs his diebus inſiſtēdū multiplici

rōne. Primo vt deus bella pacificet q̄ in vere fre-
quentius cōcitant. Scđo vt teneros adhuc fructꝰ
cōſeruādo multiplicet. Tercio vt motus carnales
qui hoc tpe magis feruēt in ſe quiſqꝫ magis mor-
tificet. In vere eñ ſanguis magis feruet. et illiciti
motus magis pullulāt. Quarto vt ad receptionē
ſancti ſpūs ſe quiſqꝫ magis habilitet. Nā ꝑ ieiuniū
hō magis habilitat. et per rogatiōes dignior red
ditur. Duas alias rationes aſſignat magiſter guil
hermus altiſiodoreñ. Prima vt ſcꝫ xp̄o aſcēdente
et dicēte. petite et accipietis. cōfidentius petat ec-
cleſia. Scđo quia eccleſia ieiunat et orat. vt parū
habeat de carne ꝑ ipſius carnis macerationē. et ac
quirat ſibi alas ꝑ orationē. quia oratio eſt ala aīe
qua volat ī celū. vt ſic xp̄m aſcēdentē libere poſſit
aſſequi qui aſcēdit pandens ante nos iter. et vola
uit ſuꝑ pennas ventoꝝ. Auis eñ que multū abun
dat in carne. et parū in plumis. bene volare nō po
teſt ſicut patet in ſtrutiōe. ¶ C Dicit etiā ꝓceſ-
ſio quia tunc eccleſia generalē facit ꝓceſſionē. In
hac aūt ꝓceſſione crux defert. campane pulſant.
vexillū portat. draco quidē cum ingenti cauda in
quibuſdā eccleſijs baiulat. ⁊ omniū ſanctoꝝ ſingu
lariter patrocinia īplorant. Ideo aūt ibidē crucē
deferimus et cāpanas pulſamus. vt demones ter
riti fugiāt. Nā ſicut rex ī ſuo exercitu habꝫ inſignia
regalia. ſcꝫ tubas et vexilla. ſic xp̄s rex eternus in
ſua eccłia militāti habet cāpanas ꝓ tubis. et cru-
ces ꝓ vexillis. Et ſicut aliq̄s tirannus valde time
ret qui alicuius regis potētis et ſibi inimici tubas
in ſua terra audiret. et vexilla videret. ſic demo-
nes q̄ ſunt in iſto aere caliginoſo vehementer me
tuūt quādo tubas xp̄i. ſcꝫ cāpanas pulſari ſentiūt
et vexilla. idest cruces ꝯſpiciunt. Et iſta dicit eſſe
ratio quare eccłia campanas cōſueuit pulſare. qñ
tēpeſtates ꝯcitari videt. vt ſcꝫ demones qui hoc fa
ciunt tubas eterni regis audiāt et ſic territi fugiāt
et a tēpeſtatis concitatiōe quieſcant. licet alia ra-
tio ſit. quia cāpane tunc fideles admonēt et pro-
uocant. vt ꝓ inſtanti ꝑiculo orōni inſiſtant. Aliud
etiā vexillū eterni regis eſt ipſa crux. ſcđm illud.
Uexilla regis ꝓdeunt ⁊c. Qđ quidē vexillū demo
nes valde timent. ſcđm quod dicit criſoſtomus.
Ubicunqꝫ inq̄t demones ſignū dominicū viderint
fugiūt. timētes baculū quo plagā acceperunt. Et
hec eſt ratio quare ī quibuſdā eccleſijs tpe tēpeſta
tis crux de eccłia extrahit et tēpeſtati opponitur.
vt ſcꝫ demones vexillū ſummi regis videāt et ter-
riti fugiant. Ideo igit crux in ꝓceſſione defertur.
et cāpane pulſant. vt demones in ipo aere exiſtē-

tes territi fugiant et a noſtra infeſtatione deſiſtāt
Vexillū aūt ibidem defert propter repreſentandā
victoriā reſurrectionis. et victoriā aſcenſionis xp̄i
qui cū magna preda celos aſcendit. Unde ꝑ aera
vexillū incedens eſt xp̄s in celū aſcēdens. Et ſicut
vexillū quod in ꝓceſſione defert multitudo fideliū
ſequit: ſic xp̄m aſcēdentē magna ſanctoꝝ collectio
comitat. Cantus aūt qui ibi fiūt ſignificant cant⁹
et laudes angeloꝝ. qui xp̄o aſcendenti obuiaue-
runt. et ip̄m cum ſua ſocietate vſqꝫ in celum cum
multis laudib⁹ perduxerūt. ¶ In quibuſdam autē
eccl'ijs et maxime in eccleſijs gallicanis cōſuetudo
habet. ꝙ draco quidā cum longa cauda et inflata.
plena ſcꝫ palea vel aliquo tali. duobus dieb⁹ pri
mis ante crucē et tercio cū cauda vacua poſt crucē
defertur per quod ſignificat ꝙ in primo die ante
legē. et in ſecūdo ſub lege. dyabolus in hoc mūdo
regnauit. in tercio autē die ſcꝫ gratie ꝑ paſſionem
xp̄i de ſuo regno expulſus fuit. Rurſus ī ipſa ꝓceſ
ſione oīm ſanctoꝝ pariter patrocinia poſtulamus
¶ Quare aūt tunc ſanctos rogamus plures cau
ſe ſunt ſupius aſſignate. Sunt aūt et alie cauſe ge
nerales. ꝓpter quas de⁹ ordinauit vt ſanctos ore
mus ſcꝫ ꝓpter noſtrā inopiā. ſctōꝝ gloriā. et dei re
uerentiā. Sancti eīm vota ſupplicantiū ſcire poſſūt
q: in illo eterno ſpeculo intelligunt. ꝗtūꝫ vel illis
ꝑtinet ad gaudiū. vel nobis ad auxiliū. Prima er
go ratio eſt propter noſtrā inopiā. et hoc vel pro-
pter inopiam quā habemus in merēdo. vt vbi no
ſtra non ſuppetūt merita patrocinent aliena. Uel
ꝓpter inopiā quā habemus in contēplādo. vt qui
nō poſſumus ſummā lucē reſpicere in ſe. ſaltem in
ſanctis aſpicere valeamus. Uel ꝓpter inopiā quā
habemus in amādo. q: plerumqꝫ impfectus homo
magis ſentit ſe affici circa vnū ſanctū ꝙ etiam cir-
ca deū. Scda ratio eſt ꝓpter ſanctoꝝ gloriā. Uult
eīm deus vt ſanctos inuocemus. vt dum ꝑ eoꝝ ſuf
fragia qd̄ petimus impetramus ipſos magnifice-
mus. et glorificādo collaudemus. Tercia ratio eſt
ꝓpter dei reuerenciā. vt pctōr qui deum offendit.
quaſi nō audeat ip̄m in ꝓpria pſona adire. ſꝫ ami-
coꝝ poſſit patrocinia iplorare. In hmōi autē le-
tanijs eſſet illud angelicū canticū frequētandum.
Sācte deus. ſancte fortis. ſancte et imortalis miſe
rere nobis. Refert eīm iohānes damaſcen⁹. li. iij.
ꝙ cuꝫ apud cōſtantinopolim ꝓpter quandā tribu
lationē letanie fierent. quidā puer de medio po-
puli in celū eſt raptus. et iſtud canticū ibideꝫ edo-
ctus. Deinde ad pplm rediens illud angelicū can
ticum in cōſpectu populi decantauit. et mox omis
tribulatio ceſſauit. In calcedoneā. quoqꝫ ſinodo
fuit iſtud canticū approbatū. Et cōcludit ita dama
ſcenus. Nos aūt dicimus ꝙ ꝑ iſtud canticū demo-
nes recedant. Huius ergo cātici laus et autoritas
ex quatuor colligit. Primo ex eo ꝙ angelus illud
edocuit. Scdo ex eo ꝙ ad eius ꝓlationē illa tribu
latio acquieuit. Tercio ex eo ꝙ calcedoneā. ſyno-
dus illud approbauit. Quarto ex eo ꝙ demones il
lud timent.

¶ De aſcenſione domi lxvii. A

Aſcenſio dn̄i quadrageſima die a reſurre-
ctione facta eſt. Circa quā aſcenſionē ſeptē
per ordineꝫ conſiderāda ſunt. Primo vnde
aſcendit. Scdo quare non ſtatim poſt reſurrectio-
nem aſcendit. ſed tot dies expectauit. Tercio qua-
liter aſcendit. Quarto cum quibus aſcendit. Quin
to quo merito aſcendit. Sexto quo aſcendit. Se-
ptimo quare aſcendit. Circa primū notandū qm̄
de monte oliueti verſus bethaniā celos aſcendit.
Qui mons ſcdm aliam trāſlationē dicit mons triū
luminū. Naꝫ de nocte ex parte occidētis illumina
batur igne templi. quia erat ignis iugis in altari.
Mane ex pte orientis primo excipiebat radios ſo
lis ante ꝙ illuminaret ciuitatē. Habebat inſuꝑ in
ſe copiā olei qd̄ eſt fomentū luminis. Et ideo dicit
mons triū luminū. In hūc igit montē xp̄s diſcipu-
los ire precepit. Nā in ip̄a die aſcēſionis bis appa
ruit. ſemel. xi. apl'is comedētibus ī cenaculo. Oēs
quidē tam apoſtoli ꝙ alij diſcipuli. necnō et mulie
res habitabāt in illa parte hieruſalē que dicebat